

4.22 Tilleggsbevilgninger (VO nr 88)

4.22.1 Innledning

I dette kapitlet føres tilleggsbevilgningspostene som budsjetteres under virksomhetsområde 88 i budsjett- og regnskapsskjema 1B. Etter at bevilgning er gitt over art 1490 tilleggsbevilgning i opprinnelig budsjett, foretas avsetning til fond i medhold av økonomireglementets § 3.6. Deretter disponeres fondene i henhold til fullmaktene gitt i samme bestemmelse.

4.22.2 Oversiktstabeller

Tabell 4.22.2.1 Drifts- og investeringsbudsjett (kr 1.000)

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Forslag 2014	Forslag 2015	Forslag 2016	Forslag 2017
Driftsutgifter	113 022	104 774	144 763	149 182	155 652	155 652
Driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Netto driftsutgifter	113 022	104 774	144 763	149 182	155 652	155 652
Investeringsutgifter	0	0	0	0	0	0
Investeringsinntekter	0	0	0	0	0	0
Netto investeringsutgifter	0	0	0	0	0	0

4.22.3 De enkelte tilleggsbevilgningspostene

De enkelte postene fremgår tallmessig av nedenstående tabell. Rådmannen foretar, før midlene tas i bruk, avsetning av de budsjetterte beløp over art 1490 innen de aktuelle tjenestene til disposisjonsfond i henhold til bestemmelsene i økonomireglementets § 3.6.4.

Tabell 4.22.3.1 Fordeling av driftsbevilgningen (kr 1.000)

	2014	2015	2016	2017
Lønnsreserven	143 514	147 933	154 403	154 403
Kommunestyrets tilleggsbevilgningspost	0	0	0	0
Formannskapetets tilleggsbevilgningspost	508	508	508	508
Tilleggsbevilgning energiutgifter	741	741	741	741
Tilleggsbevilgning egenandel skadeforsikring	0	0	0	0
Sum	144 763	149 182	155 652	155 652

I det videre kommenteres kun forhold vedrørende lønnsreserven idet de øvrige postene ikke antas å fordele noen nærmere gjennomgang.

Sammensettingen av samlet bevilgning til lønnsreserven er vist i neste tabell. Deretter er de enkelte elementene i lønnsreserven kommentert nærmere.

Tabell 4.22.3.2 Oppsett ved beregning av lønnsreserven

	2014	2015	2016	2017
Lønnsoppgjøret for 2013	11 256 350	11 256 350	11 256 350	11 256 350
Lønnsoppgjøret for 2014	48 341 405	48 342 405	48 341 405	48 341 405
Endring KLP premie	2 650 000	2 650 000	2 650 000	2 650 000
Endring SPK premie	2 317 000	2 317 000	2 317 000	2 317 000
Innbetaling av reguleringspremie 2014	87 705 000	87 705 000	87 705 000	87 705 000
Tilbakeført overskudd KLP	-4 742 000	-4 742 000	-4 742 000	-4 742 000
Andel netto reguleringspremie til ikke-komm.bhg.	7 068 000	7 068 000	7 068 000	7 068 000
Andel netto reguleringspremie VAR	-2 193 000	-2 193 000	-2 193 000	-2 193 000
Redusert reguleringspremie 2013	-10 728 000	-6 375 000	0	0
Diverse lønn og realvekst	1 839 155	1 904 450	2 000 075	2 000 075
Sum	143 513 910	147 933 205	154 402 830	154 402 830

Lønnsoppgjøret i 2014

I forslag til statsbudsjett for 2014 er det lagt til grunn en gjennomsnittlig lønnsvekst i 2014 på 3,5 %. Som vist i kapittel 1.2.4 om lønns- og prisforutsetninger er det noe ulikt syn på lønnsveksten i 2014 mellom Finansdepartementet, SSB, Norges Bank og de største bankene.

Lønnsoppgjøret for 2014 er et hovedoppgjør, og samlet tas det i budsjettet høyde for en ramme som utgjør om lag 3,8 %. Denne lønnsveksten, sammen med antatt prisvekst på 1,5 % er benyttet ved prisframskrivning av kommunens inntekter. Det vil alltid være usikkerhet ved et slikt anslag.

Av lønnsrammen utgjør overheng anslagsvis 0,4 prosentpoeng. Til inndekning av oppgjøret i 2014 føres det opp en bevilgning på 48,341 mill. kroner, som tilsvarer om lag 3,4 %. Dette er vist i neste tabell.

Tabell 4.22.3.3 Oppsett dekning av lønnsoppgjøret 2014

Bevilgning over 2014-budsjettet i lønnsreserven	3,4 %
Overheng mv. (i virksomhetsområdenes budsjetter)	0,4 %
Sum totalt	3,8 %

Rådmannen har de siste årene budsjettert med en ”sekkepost” (realvekst) for å dekke øvrige lønnsrelaterte utgifter som pr dato ikke er endelig tallfestet. Her har utgifter som følge av lokale protokoller/forhandlinger etter andre avtalte hjemler enn hva som dekkes av de øvrige innslagene i lønnsreserven, blitt dekket. For 2014 utgjør denne posten 1,839 mill. kroner.

I den grad det ikke er nok midler avsatt i forhold til hva som blir utfallet av lønnsoppgjøret i 2014, så må resultatenehetene i utgangspunktet selv dekke det overskytende.

Pensjonsrelaterte utgifter

Pensjonsordningen for lærerne i Statens Pensjonskasse (SPK)

Pensjonsrettighetene til lærerne er lovfestet i henhold til Lov om Statens Pensjonskasse. I tillegg har lærerne rett til avtalesfestet pensjon (AFP) etter Lov om avtalesfestet pensjon for offentlige tjenestemenn m.fl. Pensjonsordningen for lærerne i SPK er videre en del av overføringsavtalen innen offentlig sektor.

Premien i SPK føres opp med lik premiesats for alle kommunene som sammen finansierer den samlede pensjonskostnaden for lærerne i grunnskolen. SPK fastsetter satsen slik at innbetalt premie skal dekke påkrevde tilskudd til finansiering av opptjente pensjonsrettigheter. Pensjonene i SPK er gitt med statsgaranti og utbetales via tilskudd direkte over statsbudsjettet. Dette innebærer at det ikke settes av til noe faktisk premiefond. For å håndtere de regnskapsmessige bestemmelsene kalkulerer SPK allikevel et fiktivt fond til balansen. Satsene blir imidlertid ikke sammenlignbare med satsene som gjelder for øvrige kommunalt ansatte.

I budsjettet er det benyttet 11,31 % som arbeidsgiverandel i SPK premie for 2014. SPK har informert kommunene om at premiesatsen for arbeidsgivers andel vil øke fra 11,31 % til 12,25 %. Økningen i premiesatsen er lagt på elementet for premie for ordinær pensjonsopptjening. Dette innebærer en økning i pensjonsutgiftene for 2014 med 2,317 mill. kroner, som vil bli fordelt til den enkelte resultatenehets budsjetttramme gjennom en egen budsjettregulering i 2014 med avregning mot lønnsreserven.

Pensjonsordningene i Kommunal Landspensjonskasse (KLP)

Det er tre pensjonsordninger i KLP som er aktuelle for Ringsaker kommune:

- Felles kommunal pensjonsordning
- Pensjonsordningen for sykepleiere
- Pensjonsordningen for tillitsvalgte

I pensjonsordningen kan en noe forenklet si at behovet for midler til pensjonsutbetalinger samt til avsetninger til fremtidige utbetalinger, må dekkes av premieinnbetalinger samt verdiskapningen (dvs. finansavkastningen fratrukket driftsutgifter, egenkapitalbetjening, skatt mv.) hos den aktuelle leverandøren.

Som bakgrunn for å vurdere ulike problemstillinger, er det i det videre innarbeidet tabellene under.

Tabell 4.22.3.4 Antall pensjonister – Ringsaker kommune (kilde: KLP)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*)
Alder	360	375	443	436	473	482	541	579
Uføre	338	375	378	394	398	405	423	419
AFP	55	66	79	89	96	98	95	89
Etterlatte	77	94	115	103	106	106	111	108

*) Tallene for 2013 gjelder pr oktober 2013

Tabell 4.22.3.5 Aktuelle opplysninger pr 31.12. (kilde: KLP)

	Ringsaker kommune 2010	Ringsaker kommune 2011	Ringsaker kommune 2012	KLPs fellesordning 2010	KLPs fellesordning 2011	KLPs fellesordning 2012
Gjennomsnittsalder	44,53 år	44,81 år	45,20	45,64 år	45,71 år	45,88 år
Pensjonsgrunnlag pr årsverk	361 815 kr	373 785 kr	397 150 kr	375 053 kr	387 131 kr	410 127 kr
Andel av antall uføre	14,47 %	15,12 %	16,53 %	14,07 %	14,08 %	14,22 %
Andel av årsverk uføre	11,30 %	12,06 %	12,62 %	11,19 %	10,87 %	10,82 %
Andel kvinner	80,87 %	79,74 %	79,64 %	76,87 %	76,82 %	76,84 %

Ringsaker kommune er fortsatt nokså lik gjennomsnittet i fellesordningen. Gjennomsnittsalderen og lønnsnivået er litt lavere, mens andelen uføre og andel kvinner er høyere.

Den 21.6.2013 falt det en dom i arbeidsretten vedrørende små stillinger i fellesordningen. Dommen medfører at alle fast ansatte fra 1. juli 2013 uavhengig av hvor mye de jobber, skal meldes inn i KLP. For ansatte i fellesordningen gjelder dermed ikke nedre grense på 14 timer pr uke/168 timer pr kvartal lengre. Som et foreløpig anslag av effekten av dette har KLP lagt inn et påslag på 3 % på lønsmassen.

KRD har satt ned forholdstallet (forholdet mellom diskonteringsrenten og forventet lønnsvekst) med 0,1 prosentpoeng til 1 for 2014. Et høyere forholdstall gir lavere pensjonskostnader enn et lavere forholdstall. Forventet avkastning ble tidligere fastsatt til diskonteringsrenten + 1 %-enhet, mens forventet avkastning for 2014 settes til diskonteringsrenten + 0,65 %-enheter. Dette medfører lavere forventet avkastning og strengere måling av pensjonskostnaden.

Som følge av strengere økonomiske forutsetninger (lavere forholdstall og lavere forventet avkastning) og inkludering av små stillinger i beregningen, vil netto pensjonskostnad for en gjennomsnittskommune øke med rundt 11 % fra 2013 til 2014. Av økningen på 11 % skyldes 2 %-poeng små stillinger, 4 %-poeng skyldes lavere forholdstall, mens 5 %-poeng skyldes lavere avkastning.

Pensjonsordningene håndteres i budsjettet grovt sett som tre hovedelementer som omtalt under.

Ordinær premie

Dette elementet finansieres gjennom den såkalte ordinære premien som innbefatter forsikringsdekning for de aktuelle pensjonsytelsene, samt tilskudd AFP 65-66 år inkl. 85-årsregelen. 85-årsregelen innebærer at arbeidstakerne med særaldersgrense kan gå av med pensjon inntil 3 år før aldersgrensen, når summen av alder og tjenestetid overstiger 85 år. Det er obligatorisk utjevning blant alle kommunekunder av utgiftene til AFP 65-66 år, samt 85-årsregelen.

Den ordinære premien som arbeidsgiver ventelig skal betale, er i budsjettet for 2014 ført opp som andeler av pensjonsgrunnlaget på 9,1 % innen fellesordningen og 10,22 % innen sykepleierordningen. KLP har informert kommunene om at premien for 2014 vil øke fra 9,1 % til 9,43 % for fellesordningen og fra 10,22 % til 10,23 % for sykepleierordningen. Samlet gir dette en netto økning i premien for de to ordningene på 2,65 mill. kroner, som vil bli fordelt til den enkelte resultatenhets budsjetttramme gjennom en egen budsjettregulering i 2014 med avregning mot lønnsreserven.

Reguleringspremien

Gjennom året øker lønnen til de yrkesaktive. Da må det gjøres nye avsetninger for å sikre de yrkesaktive høyere pensjoner når den tid kommer. Dessuten skal pensjonen til de som allerede er pensjonister, økes i takt med økningen i grunnbeløpet (G) i Folketrygden. Dette elementet finansieres gjennom den såkalte reguleringspremien. Reguleringspremiene er høye fordi den kommunale pensjonsordningen er fullt fondert. Samtidig må livselskapene foreta avsetninger som er tilstrekkelige til å dekke de økte pensjonsrettighetene som følger av lønns- og trygdeoppgjørene.

Anslag for reguleringspremien, er kalkulert med utgangspunkt i 5 % av kommunens premiereserve for fellesordningen og 3,76 % for folkevalgtordningens vedkommende. For sykepleierordningen kalkuleres reguleringspremien med 10,5 % av pensjonsgrunnlaget. Dette er i samsvar med prognosene fra KLP i september 2013 etter lønns- og trygdeoppjøret i mai.

Størrelsen på reguleringspremien bestemmes av nivålønnsveksten, dvs. økningen i årslønnen og økningen i Folketrygdens grunnbeløp (G) 1.1.-31.12. Reguleringspremien og tilbakeført overskudd i 2013 ble netto 17,103 mill. kroner lavere enn budsjett 2013 (grå bok). Dette skyldtes at både årslønnsveksten og veksten i folketrygdens grunnbeløp ble lavere enn antatt. Iht. 2. tertialrapport 2013 vil lavere reguleringspremie og høyere tilbakeført overskudd enn forventet på til sammen 17,103 mill. kroner bli stående på lønnsreserven til bruk i budsjett 2014 og 2015. Dette er helt nødvendig da KLP har varslet en økt reguleringspremie på hele 31,511 mill. kroner i 2014 i forhold til budsjett 2013.

Det er flere faktorer som har trukket og fortsetter å trekke premienivået oppover. Hovedårsaken er sterk lønnsvekst og lav rente. Det lave rentenivået var grunnlaget for Finanstilsynets reduksjon i den garanterte avkastningen i 2012. Dette økte sparekravet og dermed premienivået med om lag 12 pst. I tillegg har Finanstilsynet stilt krav om at pensjonsordningene må ta høyde for økt levealder. Innføring av økt levealder i beregningsforutsetningene vil øke nivået på løpende premier fra 2014. I tillegg stiller Finanstilsynet krav om at pensjonsavsetningene må oppkapitaliseres, for å sikre at allerede opptjente rettigheter har forsikringsmessig dekning for økt levealder. Så lenge oppbyggingen av reserver pågår, vil premieinnbetalingene ligge høyere enn i en normalsituasjon. Denne pukkeeffekten er ventet å vare i de neste tre til fem år. Til slutt vil reguleringspremien øke som følge av hovedoppgjør for perioden 1.5.2014-30.4.2016.

Det er usikkert hva faktisk lønnsvekst blir og derav hva reguleringspremien blir. Dersom reguleringspremien viser seg å bli høyere enn antatt, vil økningen bli dekket av lønnsreserven ifm. tertialrapporteringene i 2014.

Tabell 4.22.3.6 Reguleringspremie for 2014 – foreløpig anslag om innbetaling

	Anslag reguleringspremie	
	%- sats	Beløp
Felles kommunal pensjonsordning	5,00	66 889 372
Pensjonsordning for sykepleiere	10,50	9 673 237
Pensjonsordning for folkevalgte	3,76	304 373
Sum anslag reguleringspremie (ekskl. arb.g.avg.)		76 866 982
Arbeidsgiveravgift (14,1 %)		10 838 244
Sum anslag brutto 2014		87 705 226
Forutsatt tilbakeført fra KLP (inkl. arb.g.avg.)		-4 741 777
Bevilgningsdekning - avsetning til lønnsreserven		82 963 450
Avsetning til lønnsreserven – avrundet		82 963 000

Innbetalingen til pensjonsordningen er å forstå som nettobetraktninger. Tilbakeføringen av overskudd til kundenes premiefond vil ventelig være basert på resultatet for 2013, og vil først foreligge våren 2014. En vil derfor komme tilbake til dette ved 1. tertial 2014. KLP har på bakgrunn av at Finanstilsynet fra 2012 påla alle livforsikringsselskapene å bygge opp reserver for forlenget levetid i befolkningen, gitt en prognose på tilbakeført overskudd på 0,3 % av premiereserven i fellesordningen, mens det tradisjonelt har vært en tilbakeføring på om lag 1 % av premiereserven. KLP vil sannsynligvis også bruke noe av regnskapsresultatet for 2013 til å bygge opp reserver fordi levetiden øker. Dermed øker selskapets forventede pensjonsforpliktelser. I budsjettet er det lagt til grunn en tilbakeføring fra KLP på 0,3 % av premiereserven i fellesordningen og 0,6 % av premiereserven i sykepleierordningen. Dette er i samsvar med prognosene fra KLP.

Barnehagens andel av reguleringspremie og tilbakeført overskudd skal tas med i beregningsgrunnlaget til tilskudd til ikke-kommunale barnehager. Barnehagens andel utgjør om lag 8,52 % av reguleringspremie til Ringsaker kommune. Økt tilskudd til ikke-kommunale barnehager som følge av reguleringspremie og tilbakeført overskudd fra KLP, er avsatt til lønnsreserven med 7,068 mill. kroner.

Reguleringspremie for ansatte på VAR-området blir ikke kompensert ved bruk av lønnsreserven, men ligger inne i beregningen av reguleringspremie. Lønnsreserven er redusert med VAR-områdets andel av reguleringspremie på 2,193 mill. kroner.

Iht. 2. tertialrapport 2013 er 10,728 mill. kroner av lavere reguleringspremie og høyere tilbakeført overskudd enn forventet i 2013 brukt til å dekke den store økningen i reguleringspremie for 2014, mens 6,375 mill. kroner er brukt til å redusere noe av økningen i reguleringspremie i 2015.

Forholdet mellom innbetaling og belastning i kommuneregnskapet

I 2002 ble de kommunale regnskapsforskriftene endret, og pensjonsforpliktelsene er nå inne i balansen for å få standardiserte beregninger av den årlige kostnaden som grunnlag for bokføring.

KLP har tidligere signalisert at premiesatsene fra og med 2012 i pensjonsordningene er på et stabilt nivå, og neppe vil øke noe særlig de nærmeste årene, så lenge de forsikringsmessige risikoforutsetninger ikke endres. Dersom de økonomiske forutsetninger ved beregningen av de regnskapsmessige pensjonskostnader ble holdt uendret fra år til år, ville de hatt en tilsvarende stabil utvikling. Slik regnskapsforskriften er utformet, vil disse forutsetningene imidlertid ikke være de samme år for år.

De nevnte økonomiske forutsetninger er bestemt av § 13-5 i kommuneregnskapsforskriften. Det som anvendes, er uvektede snitt for rentenivå og lønnsvekst de siste 10 år. Fordi rentene var høyere og lønnsveksten lavere i de år som nå går ut av denne gjennomsnittsberegningen, enn for de nye år som kommer inn, fører det til at beregningsforutsetningene om diskonteringsrente faller og lønnsveksten stiger. Det er differansen mellom disse som er mest avgjørende for beregnede forpliktelser og kostnader.

Premieavviket for Ringsaker kommunes vedkommende i 2013 er fra KLP prognostisert til å bli 12,013 mill. kroner inkl. arbeidsgiveravgift. I tillegg kommer premieavviket vedrørende SPK, som for 2013 antydes å bli negativt med 3,619 mill. kroner inkl. arbeidsgiveravgift. Premieavviket i KLP er positivt, dvs. at pensjonskostnaden er lavere enn premieinnbetalingen, mens premieavviket i SPK er negativt. Netto premieavvik for KLP og SPK på til sammen 8,394 mill. kroner vil bli inntektsført og avsatt mot eget spesifisert disposisjonsfond (pensjonsfond) for så å bli tilbakeført som en kostnad i 2014.

For 2014 viser prognosen fra KLP at premieavviket inkl. arbeidsgiveravgift vil bli positivt med 59,861 mill. kroner. SPK har gitt en prognose på premieavvik inkl. arbeidsgiveravgift på -2,869 mill. kroner.